

GÖÇMEN- İŐİ HAREKETLERİ
ALMANYA-1973 FORD OTOMOBİL FABRİKASI İŐİ GREVİ

Dr. Bayram YALÇIN¹

ÖZET

Genel olarak göç, bir ülkedeki veya bir bölgedeki nüfusunun azalmasına veya artmasına etki eden kavramdır. Toplumsal nedenlerden kaynaklanabilen göç, diğeryandan toplumsal yaşamın tüm alanlarını etkileyen ve kendi dinamiklerini de geliştiren bir süreçtir. Bu çalışmanın amacı, uluslararası göç kapsamında Almanya da yaşayan Türklerin buldukları toplumda günlük yaşam ve iş hayatındaki pratikleri, toplum yaşamına müdahaleleri, katkıları, yarattıkları değerler ve 1973 yılında Köln’ de gerçekleşen Ford İşçi Grevi incelenecektir. Çalışmanın yöntemi; çalışma teorik bir çalışmadır ve literatür taraması yapılacaktır. Bu bağlamda uluslararası göç, Almanya’ya Türk işgücü göçü, Almanya ‘da göçmen işçi kavramı ve 1973 Ford İşçi Grevine zemin hazırlayan sebepler araştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, İşçi hareketleri, Ford, Almanya, İşçi Grevi.

MİGRANT-LABOR MOVEMENTS
GERMANY-1973 FORD AUTOMOBİLE FACTORY WORKERS' STRIKE

ABSTRACT

In general, migration is the concept that affects the decrease or increase of the population of a country or a region. Migration, which can be caused by social reasons, on the other hand, is a process that affects all areas of social life and develops its own dynamics. The purpose of this study, within the scope of international migration, the practices of Turks living in Germany in their daily life and business life, their interventions in social life, their contributions, the values they created and the Ford Workers' Strike that took place in Cologne in 1973 will be examined. The method of the study; The study is a theoretical study and a literature review will be made. In this context, international migration, Turkish labor migration to Germany, the concept of migrant worker in Germany and the reasons that paved the way for the 1973 Ford Workers' Strike will be investigated.

Keywords: Migration, Labor movements, Ford, Germany, Workers' Strike.

¹ Kıbrıs Onbeş Kasım Ün., ORCID: 0000-0001-6721-7536, ybyalcin@hotmail.com
Araştırma Makalesi/Research Article, Geliş Tarihi/Received:15/08/2021–Kabul Tarihi/Accepted: 11/09/2021

GİRİŞ

Genel olarak göç, bir ülkedeki veya bir bölgedeki nüfusunun azalmasına veya artmasına etki eden kavramdır. Toplumsal nedenlerden kaynaklanabilen göç, diğer yandan toplumsal yaşamın tüm alanlarını etkileyen ve kendi dinamiklerini de geliştiren bir süreçtir.

Avrupa ülkeleri, II. Dünya Savaşı ile ekonomik, sosyal ve altyapı olarak çok büyük tahribatlara uğramıştır. Bu ülkeler hem savaş sonrası ortaya çıkan yıkımın etkilerini azaltmak hem ekonomik gelişimlerini devam ettirmek hem de ekonomik yönden bir atak gerçekleştirmek için yoğun bir iş gücüne ihtiyaç duymuşlardır. Gelişmekte olan ülkeler ile yapılan anlaşmalar sonucu işçi açıklarını kapatan bu ülkeler, sosyal ve politik alanda göç olgusuna dair temel konular ile karşı karşıya kalmıştır.

Bu çalışmanın amacı, uluslararası göç kapsamında Almanya da yaşayan Türklerin buldukları toplumda günlük yaşam ve iş hayatındaki pratikleri, toplum yaşamına müdahaleleri, katkıları, yarattıkları değerler ve 1973 yılında Köln’ de gerçekleşen Ford İşçi Grevi incelenmiştir.

Çalışmanın yöntemi; çalışma teorik bir çalışmadır ve literatür taraması yapılacaktır. Bu bağlamda uluslararası göç, Almanya’ya Türk işgücü göçü, Almanya ‘da göçmen işçi kavramı ve 1973 Ford İşçi Grevine zemin hazırlayan sebepler araştırılmıştır.

1. ULUSLARARASI GÖÇ

Coğrafik olarak insanların bir yerden başka bir yere yer değiştirmesi olarak ifade edilen göç, sadece insanlara özgü bir şey olmayıp birçok canlıyı da ilgilendiren bir durumdur (Kılıçaslan, 2006). Bir ülke içinde yerleşmek üzere yer değiştirme hareketi iç göç ve bir ülkeyi terk ederek bir başka ülkeye yerleşme süreci ise dış göç olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda göç kaynak ülke ile hedef ülkeyi birbirine bağlayarak küresel güç ağlarını meydana getirmektedir (Giddens, 2008).

Uluslararası göç ise, süresiz olarak bir ülkede kalmak, çalışmak ya da yerleşmek amacıyla yapılan nüfus hareketlerini ifade etmektedir (Civan ve Gökalp, 2011). Çeşitli kaygılarla, ülke sınırlarının ötesinde yer değiştirilmesi biçiminde ortaya çıkan ekonomik göçün genel tanımını "gönüllü" olma niteliğini taşımaktadır (Tallal, 2004). Yabancı ülkeye göç eden biri aslında iki kişidir, kendini de öyle görür. İki farklı topluma aittir ve her iki toplumda aynı statüye sahip değildir (Cengiz, 2010).

Göç, ülke sınırlarını aşmak suretiyle yaşanan bölgenin olumsuz koşullarından kaçmak veya gidilecek yerin avantajlarından yararlanmak amacı ile de yapılmaktadır (Güleç ve Sancak, b.t.). Bilim adamları, 1945 yılından sonraki göç hareketlerini tanımlamak üzere dört göç modeli belirlemişlerdir (Giddens, 2008). Bunlar aşağıda sıralanan şekildedir;

-Klasik göç modeli; Kanada, A.B.D. ve Avustralya gibi göçmen uluslar olarak gelişen ülkeler için geçerlidir. Böylesi durumlarda göç büyük oranda teşvik edilir ve sınırlamalar ve kotalar yıllık göçmen alımının sınırlandırılmasına yardımcı olsa da yeni gelenlere vatandaşlık bir vaat olarak sunulur.

-Sömürgeci göç modeli ise Fransa ve Birleşik Krallık gibi sömürgelerden gelen göçmenleri diğer ülkelerden gelenlere tercih eden ülkelere izlenir.

-Misafir işçi modeli, Almanya İsviçre ve Belçika gibi ülkeler bu modeli izlemektedir. Bu düzende göçmenler ülkeye genellikle emek pazarının taleplerini karşılamak üzere geçici olarak kabul edilirler. Fakat uzun süre orada yaşamış olsalar dahi vatandaşlık hakkına kolayca sahip olamazlar.

-Yasadışı göç modeli, çok sayıda sanayileşmiş ülkenin göçmen yasalarını sıkılaştırmasına bağlı olarak giderek daha yaygın hale gelmektedir. Ülkeye gizli ya da göçmen değilmiş gibi görünerek girme fırsatı bulan göçmenler, sıklıkla resmi toplumun sınırları dışında yasadışı olarak yaşayabilmektedirler.

2. ALMANYA'YA TÜRK İŞGÜCÜ GÖÇÜ

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Batı Avrupa ülkeleri hızlı ekonomik gelişme döneminde işgücü açığı sorununu göçmen işçilerle giderme yolunu seçmişlerdir (Öztürk, b.t.).

1956 yılında Kiel Üniversitesi Dünya Ekonomisi Enstitüsü tarafından yapılan bir çalışmada, Alman yatırımlarının Türkiye’de teşviki için Türklerin önce Alman firmalarında usta olarak yetiştirilmeleri önerilmiştir. Bunun üzerine Schleswig Holstein Çalışma Bakanlığı Arbeitsministerium ile Türk Dışişleri Bakanlığı arasında işgücü göçü ile ilgili ilk anlaşma yapılarak Nisan 1957’ de 12 Türk stajyer aileleri ile birlikte Kiel-Almanya’ya gönderilmiştir. Fakat staj programına katılanlar daha sonra işgücüne ihtiyaç duyan Lübeck ve Bremen tersanelerinde iş bularak çalışmaya başlamışlardır (Tekin, 2002).

Bu başlangıçtan sonra devam eden plansız ve kontrolsüz göçü düzenlemek üzere her ikili ülkenin isteği üzerine 31 Ekim 1961 tarihinde bir ikili anlaşma imza edilerek işgücü göçüne resmi kimlik kazandırılmıştır. Bu ve diğer benzeri ikili anlaşmalar (1964’de Avusturya, Hollanda ve Belçika, 1967’de Fransa ve 1968’de Avustralya) Türkiye’den yurt dışına ani bir göç akınına yol açmıştır (Tekin, 2002).

Genel olarak bakıldığında Türkiye’ den Almanya’ ya gerçekleşen Türk iş gücü göçünü beş ana başlık altında incelenmektedir (Tosun, 2006). Bunlar aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır;

1. 1960’ların başında başlayan ve genellikle bekar erkekler tarafından gerçekleştirilen ilk işçi göçü akımları,
2. 1970’lerin başında gerçekleşen aile birleşimi yoluyla Türkiye’ de kalan eşlerin ve çocukların göçü,
3. 1970’lerin ortalarında tekstil, gıda, elektronik gibi sektörlerde ucuz iş gücüne duyulan ihtiyaçtan kaynaklanan Türk kadınlarının göçü,
4. 1980 askeri darbesinden sonra gerçekleşen politik sığınmacıların göçü

5. 1990'ların başında Almanya' da yaşayan Türkler arasında gerçekleşen ithal gelin ve damatlardan kaynaklanan evlilik göçüdür.

Almanya da Göçmen- İşçi Kavramı

Almanya da göçmenlerin yaşadıkları yere uyum sağlayabilmeleri anlamında adaptasyon kavramı geliştirilmiştir. Şimdiler de ise yeni kültüre uyum sağlamalarının yanında etnik kültürlerini de yaşatabilmeleri için “entegrasyon” kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Bunun nedeni ise aynı ülkenin sınırları içinde yaşayan farklı kültür grupları ile iletişim sağlanarak kültürlerarası farklılıkların kendiliklerini koruyarak yeni toplumla bir arada yaşamalarını sağlamak için entegrasyondan başka bir yolun olmamasıdır (Şahin, 2010).”

1961 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye-Almanya işgücü anlaşması, Alman ekonomisi için de önemli bir anlaşma olmuştur. Çünkü yabancı işçilerin Almanya'ya gelmesi ile Alman sermayesi sadece ucuz ve dinamik işgücüne sahip olmayacak aynı zamanda yerli işçilerin ücretlerinin düşük tutulmasında bir etken olacaktır. Türkiye ile Almanya arasında yapılan işgücü sözleşmesinde işçilerin sosyal, kültürel, eğitsel ihtiyaçlarına ilişkin herhangi bir anlaşma yer almamıştır. Alman sermayesi için yabancı işçiler artı-değer yaratan bir makine olarak tanımlanmıştır. Söz konusu olan sermayenin ekonomik çıkarlarının azami kar ihtiyacı üzerine Alman devleti 1965 yılında çıkardığı yabancılar yasasında da resmiyete bürünmüştür: Yabancılar yasasının amacı, işgücü ihtiyacının belirlenmesidir. Yabancı işçilerle ilgili yasal çerçeveyi belirleyen yabancılar yasası, sermayenin ihtiyaçları, işçilerin geçiciliği zemini üzerinde oluşturulmuştur (Almanya'nın yabancı işçilere politikaları, 2000).

Hem göçmen hem de işçi olarak yabancı bir ülkede yaşamaya başlanıldığı andan itibaren her şeyden önce karşılaşılabilecek sorunlar farklı etmenlerin içinde yerini almaktadır (Dağhan, 2009).

Almanya da göçmen işçinin her koşulda, mekânda ve zamanda geçerli olan bazı evrensel özelliklere sahip olduğu söylenebilmektedir. Bu özellikleri kavramamız göçmen işçinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Bu özellikler aşağıda beş alt başlık halinde açıklanmaktadır; (Tosun, 2006)

1. Dış göç alıcı ekonomilerin istekleri ve ihtiyaçlarına göre şekillenmiştir. Alıcı ekonomilerin politikaları dış göçün ve göçmen işçi akımının başlamasında en belirleyici faktör olmuştur. Türkiye' den Almanya'ya gerçekleşen iş gücü göçünde alıcı ekonominin yani işverenlerin göçmen işçilerde birtakım nitelikler aradıkları ve göçmen işçi hareketinin bu nitelikler etrafında şekillendiği görülmüştür. Türkiye'de iş gücü fazlası 1950'li yıllardan itibaren köylerden kentlere göç süreci ile birlikte kendisini göstermiştir. 1970'li yılların ikinci yarısında dört milyon gizli ya da açık işsiz olmasının Almanya'nın 1973'te işçi alımını sona erdirmesinden sonra dışgöç için bir anlam ifade etmemiştir. Çünkü alıcı ülke ekonomisi kendi ihtiyacı olan göçmen işçiyi 1960- 1973 yılları arasında temin etmiştir.

2. Dış göçte belirleyici olan hiçbir zaman göçmen işçi olmamıştır. Dışa göçün belirleyicisi alıcı ülkenin işverenleri olmuştur. Almanya'ya gelen göçmenlerin hangi iş alanlarında istihdam edileceği ve hangi bölgeye yerleştirileceklerine kendileri değil işverenler karar veriyorlardı. Alıcı ülke işvereni dış göçe hazır iş gücünün çokluğundan dolayı istediği nitelikte, yaşta, deneyimde, cinsiyette vb. iş gücünü göçmeni kolayca bulmuştur. 1973'te Alman Hükümeti'nin Türk İşçi alımını durdurma kararından sonra ki bir iki sene içerisinde bile Alman işverenler kaçak ya da turist işçileri işe almışlar, kendi işyerlerinde çalışan işçilerin akrabalarının da işe alınmasını sağlamışlardır. Bu durum işverenlerin göçmen işçi alımında dış göçte belirleyici faktör olduklarını göstermiştir.

3. Göçmen işçiler her nerede ve ne zaman olursa olsun yerli işçilerin tercih etmediği iş alanlarında çalıştırılmışlardır. Bu işler en tehlikeli, en pis, en az toplumsal değeri olan işler olmuşlardır. Göçmen işçinin geldiği ülkede en istenmez ve en ağır işlerde kullanılması dış göçün en temel özelliklerinden birisidir. Almanya'daki göçmen işçiler genellikle yerli işçilerin tercih etmedikleri işlerde kullanılmışlardır.

4. Bütün göçmen işçiler başlangıçta geçici olarak geldiklerini düşünmüşlerdir. Bu durum alıcı ülkeler açısından onların misafir olarak adlandırılmasına yardım etmiştir. Fakat göçmen işçilerin büyük bir kısmı bu geçiciliği sürekli uzatmışlardır. Bu durum göçmen işçilerin "sürekli geçicilik" gibi muğlak bir kavramla yaşamalarına neden olmuştur.

5. Göçmen işçinin bireysel özellikleri ile dış göçe katılma nedeni onun toplumsal konumunu ve geleceğini şekillendirmiştir. Çok farklı sosyoekonomik ve kültürel ortandan gelen göçmen işçiler geldikleri toplum karşısında farklı ve yetersiz kalmalarının yanı sıra kendilerine uygulanan ayrımcılık ve saldırganlık nedeniyle içlerine kapanarak kolonileşmişlerdir. Bu durum yabancı çevreye karşı geleneksel değerlere ve yargılara sığınma duygusunu geliştirmiştir.

1965'den günümüze kadar geçen zamanda uygulamalar göçmen işçi haklarının uluslararası boyutla yetkin biçimde düzenlenemediğini göstermektedir. Bu koşullarda 1973 yılında meydana gelen Ford işçi grevine geçmeden Ünlü Yazar Max Frisch'in 1965 yılında kâğıda geçirdiği şu sözler hala geçerliliğini korumaktadır (Braun, 2011): Küçük bir halk kendini tehlikede görüyor: işçi istediler ama insanlar geldi. Bu insanlar varlıklı yaşamı yok etmemekte, aksine onlar varlıklı yaşam için vazgeçilmez bir konumda bulunmaktadır.

3. 1973 FORD OTOMOBİL FABRİKASI İŞÇİ GREVİ

Amerikan Ford Motor Company Almanya'da ilk fabrikasını 1925 yılında Berlin'de kurmuştur. 1931 yılında Köln'ün Niehl semtine, daha sonra Rhein nehrinin kenarındaki 175 bin metre karelik tesislerine taşınmıştır. Nehir kenarına kurulmasının amacı ise, daha ucuz olan nehir taşımacılığından yararlanmaktır. Ford'un Köln'e getirilmesinde o dönemin belediye başkanı Dr. Konrad Adaneuer'in büyük 'katkıları' olmuştur; Henry Ford belediyeye arazi için, o yıllarda değerinin oldukça altında, metre karesine 50 Pfennig ödemiştir (Aras, 2012).

O yıllarda sol görüşlü gruplar, belediye arazisinin çok ucuza Ford'a satılmasına karşı kampanya yürütürler ama bu satışı engelleyememişlerdir. Ve Ford fabrikası 6 Ekim 1931'de 312 işçi ve ikisi kadın olmak üzere 127 memur ile üretime başlar. Dönem aynı zamanda, 1929'da başlayan dünya ekonomik krizinin etkisiyle politik ve ekonomik olarak büyük çalkantıların yaşandığı yıllardır. Ve kriz Ford fabrikasını da etkilemiştir. Üretime başladıktan 6 ay sonra sipariş olmadığı için çalışanlar ücretleri bile ödenmeden 'bir gecede' işten çıkarılır ve Ford'da bantlar durur. 1932 yılında ise çıkarılan çalışanlar evlerinden geri çağrılarak üretim yeniden başlatıldığında, işçilerin ve memurların ücretleri de krizin etkisiyle yüzde 10'a kadar düşürülür. Ford'un bu tarihlerde toplam çalışan sayısı 619 işçi ve memurdur. Çalışanların yıllık 6 gün izin hakkı vardır ve çalışma süresi işçiler için haftada 48, memurlar için ayda 200 saattir (Aras, 2012).

Göçmen işçi alımına 1960 yılında başlayan Köln Ford Fabrikasında 1962 yılına kadar İtalyan işçiler fabrikada büyük çoğunluğu oluşturmaktadırlar. 1964'ten sonra Türkiyeli işçiler çoğunluğa geçer. Sonraki yıllarda Türkiyeli işçilerin sayısında artış devam eder ve yabancı işçilerin içinde Türkiyeli işçilerin oranı %70'e ulaşır. 1965 yılında 6.000 olan Türkiyeli işçiler grevin olduğu yıl 1973'te iki misline çıkarak 12.000'e ulaşmıştır. Köln'de artık Türkiyeli işçilerin yarısı Ford Fabrikası'nda çalışmaktadır. Bu yoğunluk Avrupa'da çok az fabrikada ve yerleşim biriminde vardır. Ayrıca Ford fabrikasında çalışan Türklerin yarısından fazlası işçi yurtlarında kalmaktadır (Tekin, 2008).

Almanya'da ki en büyük göçmen işçi eylemi Köln'de Ford Otomobil Fabrikası'nda 1973 yılının 24-30 Ağustos tarihleri arasındaki grevdir. Bu grev "Türk Grevi" veya "Vahşi Grev" (Wilde Streiken) olarak da tanımlanmaktadır. 1973 Ford grevinin nedenlerini, Ford Fabrikasındaki sorunlar ve konjonktüre bağlı sorunlar olarak iki ana başlıkta toplanabilmekte olup aşağıda sıralanmıştır; (Tekin, 2008)

Konjonktüre bağlı sorunlar, yaklaşmakta olan büyük ekonomik krizin işçilerin yaşamlarındaki ilk etkileridir. 1973 yılı hayat pahalılığının arttığı, enflasyonun % 8'e ulaştığı bir yıl olmuştur. Bir yıl önce yapılan toplu iş sözleşmeleriyle alınan zamlar artan enflasyon karşısında erimiştir. Sendikalar yeni toplu sözleşme ve ücret artışı taleplerinde bulunmaktadırlar.

Ford fabrikasına bağlı sorunları; düşük ücret, ağır iş yükü, minimal sosyal ilişkiye imkân sağlaması. Kalifiye olmayan bu tür işlerin çoğunda Türk işçiler çalışmaktadır. Almanların sadece %10'unun dâhil olduğu bu gruba Türkiyeli işçilerin hemen hemen hepsi dâhildir. Ağır koşullar altında çalışan Türkler için parmak kopmaları, el sakatlanmaları günlük olaylar haline almıştır. Türklerin tek isteği "İş yerinin insanlı" hale getirilmesidir. Fabrika çalışanlarının diğer %60'ı ise kalifiye işçi, büro elemanı ve üst yöneticilerdir. Yüksek ücret alan ve işyerinde yükselme imkânına sahip olan bu grup işçiler sadece Almanlardan oluşmaktadır. Genellikle sendika ve işyeri temsilcileri de bu kesimden seçilmektedirler.

1973 yılı, petrol kriziyle birlikte hayat pahalılığının giderek arttığı bir yıldır. Pek çok işletmede çalışanlar ücretlerine zam talebiyle uyarı grevlerine başlamışlardır. Almanya'da bir grev dalgası esmektedir. Aynı yıl Ford tarihinde adı "Türk grevi", "yasa dışı grev" ('Wilder Streik') hatta "Türken Terör bei Ford" olarak basına yansıyan grev patlak verir.

Grevi tetikleyen olay ise, 4 haftalık izin dönüşünde zamanında işbaşı yapamayan 300'e yakın Türkiyeli işçinin işine son verilmesi gibi kamuoyuna yansıtılsa da esas neden ağır iş koşulları ve düşük ücretlerdir. Bu ortamda işçilerin talepleri ise;

a-Ücretlere 1 DM zam

b-Çıkışı verilen işçilerin tekrar işe alınması

c-İzin sürelerinin 6 haftaya çıkarılması ve en önemlisi de göçmen işçilerin yoğun olarak çalıştığı akan bantların yavaşlatılması şeklindedir.

Grev, söylendiği gibi sadece Türklerin grevi değil tüm çalışanların grevi olması ile birlikte ağırlık noktasında Türk işçilerin sorunları yer almaktadır (H. Aydın, kişisel iletişim, 06.03.2012).

24 Ağustos Cuma günü grev başlar, misafir işçiler artık Almanya'nın yeni proleteryasıdır. Hafta sonu kısmen çalışanlar olur, ama Pazartesi günü bütün Ford Fabrikasında üretim durmuştur. Grevin örgütlenmesinde aktif olan çok az sayıda Alman işçinin dışında greve Almanlardan katılan olmamıştır. Fabrika Türkiyeli işçiler tarafından işgal edilmiştir. Bütün Türkiyeli işçiler toplu olarak hareket etmektedirler. Fabrika kapıları kapatılır, fabrika içinde yürüyüşler yapılmıştır. Grev eğlenceli bir ortamda yürümüştür. İşçiler şarkılar söyleyerek, halay çekerek ve bunlara ek olarak hikâyeler anlatmışlardır. Frankfurter Allgemeine Zeitung bu durumu şu şekilde bildirmiştir; "Burası gece saatleri Köln'den daha çok İstanbul'a benziyor" (Kraushaar, 2004).

İşçiler kendi sözcülerini seçmişler ve onu işverenle görüşmeye göndermişlerdir. Bu temsilciler işyerinde bekleyen fabrikayı işgal etmiş olan işçilere yaptıkları görüşmeleri, işverenin kabul ettiği maddeleri aktarmışlardır. Buradan çıkan iki temel talep, işten çıkarılan bütün işçilerin geri alınması ve herkes için saat ücretine bir Mark zam yapılmasıdır. Bu talepler kabul edilinceye kadar greve devam kararları işçilerin hemen hemen bütününün katılımıyla almıştır. İşverenin çağrısı üzerine Türk Konsolosluğundan temsilciler gelmiş, işçilerden greve son vermeleri istenmiştir, bu da kabul görmemiştir. Cuma günü işverenin dışarıdan getirdiği grev kırıcıları tarafından işyerinde yürüyüş yapan grevcilere sopalarla saldırı düzenlenmiş olup polis de grev komitesinde olan ve grevi yürüten öncü işçilerin önemli bir kısmını gözaltına almıştır. Grev böylece sona erdirilmiştir. Sayısı tam olarak tespit edilemeyen çok fazla işçinin işine son verilmiştir. Bazı işçiler de sınır dışı edilmiştir (Tekin, 2008).

Konuya Alman kamuoyunun bakışı ise çok farklıdır. Der Spiegel dergisi grevi genel hatlarıyla şu şekilde vermiştir; akan bantlarda çalışanların %90'nını oluşturan Türklerin hem grev yapma amaçları hem de grevin gidişatı Müslümanların Almanya da sadece yaşadıklarını, Almanya'nın onların vatanları olmadığını göstermiştir. Grevin başlama sebebi ise; personel yönetim kurulu başkanı Horst Bergemann'nın 2.500 işçinin izinlerinden geç geldikleri gerekçesiyle, 300 kişiyi işten çıkarmak istemesidir. Ford da çalışan Türklerin çoğu bu gecikmeyi hastalıklarında dolayı olduğunu ifade etmişlerdir. Yalnız bu bahanenin Almanya'da rutin olmasına rağmen, Türkiye'deki hiçbir doktorun işe gidemez raporu yazmamasından dolayı bu durum Türkler için problem oluşturmuştur (Türken Streik, 1973).

Bununla birlikte uçak ile Türkiye'ye giden işçilerde havaalanına gitmek için yorucu yolculuklar yaptıklarını belirtmişlerdir. O yıllarda uçak ile ulaşım ağının bugünkü gibi yaygın ve gelişmiş olmadığından Türkler araçları ile ülkelerine gelmektedirler. Tabi ki bu yolculuk gidiş dönüş ortalama en az 5 gün olduğundan izin günleri yetersiz kalmaktadır. Fakat Bergeman bu sebepleri önemsemeyerek 300 Türk işçinin çıkışını dramatik olarak görmediğini belirtmiştir. Bu olaydan sonra 3 yıldan fazla Ford'da çalışan Türkler cuma günü arkadaşlarının tekrar işe alınmalarını istemişlerdir. Pazartesi günü ise, daha büyük bir istekte bulunmuşlardır: Daha iyi bantta çalışma koşulları, daha fazla izin günü (Hinken, 2004: 260).

Bunun üzerine IG metal ve Ford yönetim kurulu bu isteklerle ilgileneceklerini vaat etmişler ancak çarşamba günü toplantıda yer almamışlardır. Alman ve Türk işçiler bir kereye mahsus olmak üzere 280 DM enflasyon indirimi almışlardır. Fakat Türklerin diğer istekleri yerine getirilmemiş bunun üzerine Türkler ikinci defa greve gitmek istemişlerdir. Bunun üzerine binlerce Alman işçi, "Biz çalışmak istiyoruz." sloganı ile Türklerin karşısına yürümüş Türk işçilerin öncüsü olan Baha Targün'ü dövmüşlerdir. Türkler bunun karşısında tornavida ve demir çubuklarla kendilerini savunmak durumunda kalmışlardır. Bu olaydan sonra polis raporunda ise şu ifadeler yer almıştır: Bugün sabah 8,20 civarında Alman ve Türk işçilerin sabır ipi kopmuştur (Türken Streik, 1973). Bu başlık, işçi sınıfının nasyonalizime yenik düştüğünün bir göstergesi olmuştur. Karl Marx'ın bütün işçiler birleşin kavramı kapitalist düzen tarafından sekteye uğratılarak fabrikada ki Alman işçilerde bir sınıfın parçası olmuşlardır.

IG metalin yabancılar temsilcisi Yılmaz Karahasan perşembe günü yaptığı açıklamada: Ford'un kendi yönetim kurulundan organize edilmiş olan bir eylem olduğunu belirtmiştir. Grev sonrasında 12.000 Türk Ford da en zorlu olan, Alman işçilerin çalışmayı kabul etmediği, bitim montajlama bantlarında görevlendirilmiş olup, burada saati 8.40 DM den olan mesai ücreti verilerek diğer iş gruplarından %20 daha az ücret almaya mecbur bırakılmışlardır. Otomatik banda çalışan işçi sayısı azalması sonucu, burada çalışanların iş yükünün artması da fabrikada huzursuzluklar yaratan başka bir nedendir (Bretz, 1978: 214).

47 kişilik işçi temsilcisine sahip olan Ford, Türklerin %12,8 hisseye sahip olduğu Ford' ta ki toplam iş gücünün %38' ini oluşturmalarına rağmen hiçbir hakka sahip olmadıklarını belirttikten sonra seçime gidilerek kendi listelerini oluşturmuşlardır. Almanlar ise sadece bir Türkün "Mehmet ÖZBAĞCI" nın aday gösterilmesine izin vermişlerdir. Yaklaşık 6000 oy alarak yalnız bu oy çoğunluğu ile 11 Türk'ün işçi temsilcisi olma hakkını kazanmışlardır. Fakat Metal AG nin taktiği sayesinde sadece Özbağ ile birlikte 4 Türk yönetim kuruluna girmiştir. Türk grevinin en ufak bir sorunda tekrarlanabilme tehlikesini, IG sendikası anlamış olup, Türkçe bilen genel sekreterleri işe almak isteyerek, bir orta yol bulmaya çalışmışlardır. Yönetim kurulunu temsil eden 5 Türk işçi sayesinde 50 Türkün iş feshi engellenmiştir (Abadan-Unat, 2002).

Dönemin gazete ve dergilerinde de geniş yer bulan bu grev **Die Zeit Gazetesinde** "Türkler Ayaklanmanın Provasını Yaptılar" ana başlığının hemen altında da "Ford'ta ki Vahşi Grevin Arka Yüzü" olarak yer almıştır (Kurylo, 1973).

Der Spiegel dergisi ise grevi Türklerin Grevi ve alt başlıkta “İpler Koptu.” diyerek gündemine almıştır. 24 Ağustos 1973 Cuma günü 10.000 Türk işçi Köln- Niehler de Ford- Werke AG şirketinde iş bıraktılar. Polislerin grevi bitirdikleri 6 gün içerisinde Bild **gazetesi** için belli olan bir şey vardı: “Bunlar Artık Misafir Değiller.” (Türken Streik, 1973).

1973’deki petrol krizine rağmen, 1975 yılında Ford günde 820 adet araba üretmektedir. 1969 yılında ki 234 milyon DM olan kârını 1973 yılında 255 milyon DM’a çıkarmıştır. Fakat zarar etmemesine rağmen Ford 1973 Ocak ayından 1974 Ocak ayına kadar olan bir yılda toplam 8 bin 632 kişiyi işten çıkarmış ve 500 bin iş günü kısa çalışma uygulamıştır (Aras, 2012).

1973 Grevi Ford tarihinde ikinci grevdir. İlk grev savaşın bitimi sonrası 1947 yılında yaşanmıştır. Savaşın ve Hitler faşizminin toplum üzerinde yaptığı tahribatların sonucu olarak da sendikal mücadele ve örgütlenme uzun bir zaman almıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Küreselleşme ile birlikte akışkan düşünceler ve insanlar artık sınır tanımamaktadır. Bu süreç içinde yaşadığımız toplumları dönüştürmektedir. Çok sayıda toplum ilk kez etnik ve kültürel açıdan çeşitli hale gelmekte diğerleri de çok etnikliğin mevcut kalıplarının dönüştüğünü ve yoğunlaştığını izlemektedir. Birçok ülkede bireyler kendilerinden farklı düşünen farklı görünen farklı yaşayan insanlarla düzenli olarak temasa geçmektedir.

Göçmen işçiler geldikleri toplumda bir hareketlilik yaratmaktadırlar. Bu dinamizm, toplum yaşamında çok kültürlülüğün ortak yaşamı zenginleştirilmesi ve yeni kültür yapılarının ortaya çıkmasını sağladığı gibi, göçmenlerin karşılaştıkları sorunları aşmada gösterdikleri davranışlarda bu hareketliliğin bir parçası olabilmektedir.

Göçmen emeği, Marx’ın deyimiyle sermayenin, kendi gereksinmelerine göre bazen bu bazen de bu noktaya sürdüğü hafif piyadeleridir (Yılmaz, 2005). 80 yıllık Ford fabrikasının tarihinden çıkan kısa ve öz sonuç ise; göçmenler artık yerleştikleri ülkelerde bir hak arayışı içerisine girmişler ve merkezin sahip olduğu paydan hisse almak istemektedirler. Merkezi konumda bulunanlar tarafından çevredekiler olarak adlandırılan göçmenler bundan sonra kendi kimliklerini muhafaza ederek merkezdekilerin yaşamlarına ortak olmuşlardır.

İngiltere ve Fransa da ki işçiler ile karşılaştırıldığında Alman işçiler, toplumsal ve siyasal gelişim bakımından geri kalmışlardır. Sağlam, yoğun ve uyanık bir proleteryanın var olması, çok sayıda zengin, yoğun ve güçlü burjuvazinin var olma koşullarının gelişmesine bağlıdır. İşçi sınıfının gelişmesi hiçbir zaman bağımsız değildir.

Grevin yapıldığı iş yerinde, Türk işçilerin Alman işçiler ile aralarındaki ilişki iş arkadaşları ilişkisinden çok rakipler arasındaki bir ilişkiye dönüşmesi, Alman işçilerin iş, prim ve terfi için yarışan kişiler hale geldiklerini ortaya koymuştur. Çünkü sendikadaki Alman yöneticiler ve fabrikada çalışan Almanlar greve destek vermeyerek bunu ispat etmişlerdir. Türkler grev sonucu fazla haklar elde edememişse de kendi çaplarında o yıllarda büyük bir dayanışma göstererek Almanya'nın ilk yabancı proleteryası ünvanına kavuşmuşlardır.

Gelinen bu noktada Almanya'da Türk Sivil Toplum Kuruluşlarına düşen görev 24-30 Ağustos 1973 de yaşanan bu grevi gündeme getirme gerekliliğidir.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat N. (2002). Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa. İstanbul. Almanya'nın Yabancı İşçilere Politikaları. (2000). DİDF Bülteni. 30.03.2012. http://www.didf.nl/Uploaded_Files/294_20yilbulten.pdf
- Aras, M. (21.01.2012). Ford'un kanatları nereye uçar? Evrensel Gazetesi.20.03.2012. <http://www.evrensel.net/news.php?id=21633>
- Braun, K.H.M. (01.03.2011). Almanya'da Göç, Seçim Kampanyaları ve Medya. Die Gaste, (16). 10-12. 25.03.2012. <http://www.diegaste.de/gaste/diegaste-sayi1610.html>.
- Bretz, H. (1978). Migration und Integration türkischer Arbeiter und ihrer Familien. Eine empirische Untersuchung am Beispiel der Ford-Arbeiter, Diss, Bonn.
- Cengiz, S. (2010). Göç, Kimlik ve Edebiyat. Zeitschrift für die Welt der Türken, 8(3), 185-193. 26.04.2012, http://www.diewelt-dertuerken.de/index.php/ZfWT/article/view/174/s_cengiz
- Civan, O.E. ve Gökalp, A. (2011). Göçmen İşçi Kavramı ve Göçmen İşçilerin İş Sağlığı ve Güvenliği. Çalışma ve Toplum Ekonomi ve Hukuk Dergisi. 1 (28), 01.04.2012. <http://calismatoplum.org/sayi28/civan.pdf>
- Dağhan, O. (2009). Hem Göçmen Hem İşçi Olmak Çocuklarla Ödenen Bedel. Die Gaste, (8), 6, 28.04.2012. <http://www.diegaste.de/gaste/diegaste-sayi8.html>
- Güleç, S. ve Sancak, H.Ö. (b.t.). Göç Kimlik ve Aidiyet: Almanyada Yaşayan Türkiye Kökenli Gençler Açısından Bir Analiz. 02.04.2012. <http://idc.sdu.edu.tr/tammetinler/goc/goc9.pdf>
- Giddens, A. (2008). Sosyoloji (1.baskı), İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Hinken, G. (2004). Vom "Gastarbeiter" aus der Türkei zum gestaltenden Akteur. Mitbestimmung und Integration von Arbeitsmigranten bei Ford in Köln. Jan Motte/Rainer Ohliger (Ed.): Geschichte und Gedächtnis in der Einwanderungsgesellschaft. Migration zwischen historischer Rekonstruktion und Erinnerungspolitik. Essen, S. 259-272.
- Kılıçaslan, E. (2006). Almanyadaki Türklerin Türk Alman İlişkiler Açısından Önemş ve Türk Nüfusunun Etkinliğinin Artırılmasına Yönelik Alınabilecek Tedbirler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniveristesi. <http://acikarsiv.atilim.edu.tr/eng/browse/163/175.pdf?show>
- Kraushaar, W. (2004). Aus der Protest- Chronik. 30.04.2012. <http://www.eurozine.com/articles/2004-07-15-kraushaar-de.html>
- Kurylo, V.F.K. (07.09.1973). Die Türken probten den Aufstand. Die Zeit. 30.04.2012. <http://www.zeit.de/1973/37/die-tuerken-probten-den-aufstand>

- Öztürk, N. (2005). Azınlık Gruplarının Toplumsal Entegrasyon Sürecinde Azınlık Medyasının Rolü (Almanyada Yaşayan Türk Toplumunu ve Türkçe Gazeteler) (13). 253-268. 05.04.2012. <http://yordam.manas.kg/ekitap/pdf/Manasdergi/sbd/sbd13/sbd13.htm>
- Şahin, B. (2010). Almanya'daki Türk Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklar Arası Karşılaştırması: Kültürleşme. Ahmet Yesevi Üniversitesi. Bilig Autumn, (55), 103-134. 27.04.2012. <http://yayinlar.yesevi.edu.tr/files/article/421.pdf>
- Tekin, G.A. (2002). Almanya'ya İşgücü Göçü ve Son Gelişmeler. 08.04.2012. <http://www.angelfire.com/ok4/aligunertekin/200204AlmanyayaIsciGocu.pdf>
- Tekin, G. A. (2008). Almanyada Göçmene Yaklaşımlar. Die Gaste. (3) 8-10. 28.04.2012. <http://www.diegaste.de/gaste/diegaste-sayi305.html>
- Tellal, E. (1994). Göçmen İşçiler, Yaşam Koşulları ve Son Uluslararası Sözleşme. A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 43/3-4, 415-427. 29.03.2012. http://siyasatarih.politics.ankara.edu.tr/yeni_sayfa_16.htm
- Tosun, A.F. (2006). Almanya'da Yaşayan Türk Yönetmenlerin Filmlerinde Göçmen Olgusu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Türken Streik. (1973). Der Spiegel Dergisi. (37). 30.04.2012. <http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-41911224.html>
- Yılmaz, G. (2005). Emek Göçünün Arka Planı AB'deki Göçmen İşçilerin Durumu. Türk Tabipleri Birliği Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi. 01.04.2012. <http://www.ttb.org.tr/MSG/dergi/eylul23/emek.pdf>